

Jakub Bornio

Działania kognitywne Rosji wobec Polski przy użyciu migrantów z obszaru postradzieckiego

W swoich działaniach hybrydowych wobec Polski rosyjskie służby dokonują różnego rodzaju aktów sabotażu. W związku ze wzrostem imigracji do Polski ludności z obszaru postradzieckiego staje się ona dla rosyjskich służb potencjalnym aktywnym w ramach działań kognitywnych. Mają one na celu wytworzenie wśród polskiego społeczeństwa określonych procesów myślowych, postaw i zachowań, zgodnych z celami Rosji.

Działania kognitywne Rosji a jej cele strategiczne w Europie Środkowo-Wschodniej. Celem strategicznym Rosji wobec Europy Środkowo-Wschodniej (EŚW) pozostaje możliwie duże rozszerzenie w jej obszarze swojego wpływu politycznego. W ramach bezpieczeństwa międzynarodowego cel ten jest realizowany m.in. poprzez próby wypchania z regionu wpływów anglosaskich, zatrzymanie procesów integracji regionalnej i zastąpienie ich swoimi projektami politycznymi, minimalizowanie zachodniego wsparcia dla Ukrainy czy podsycanie regionalnych konfliktów bilateralnych w myśl koncepcji *divide et impera*. Ze względu na niską atrakcyjność, związaną przede wszystkim z historyczną imperialną obecnością w regionie, Rosja jest podmiotem względnie w nim niepożądanym, stąd też jest ograniczona w swoim instrumentarium. Tradycyjnie narzędzia budowania wpływu w regionie ograniczają się zatem do: 1) nacisków przy użyciu sił zbrojnych; 2) uzależniania od importu surowców energetycznych; 3) korumpowania elit; 4) użycia środków aktywnych. Narzędzia z każdej z tych kategorii mają potencjał oddziaływania kognitywnego¹, ale wpływanie na zdolności poznawcze grup społecznych – jako cel sam w sobie – jest zazwyczaj związane ze stosowaniem środków aktywnych.

Migracje a zdolności oddziaływania kognitywnego Rosji. Wraz z rozwojem gospodarczym państw EŚW w niektórych z nich nastąpiła ewolucja modelu migracyjnego i zmiana z państw emigracyjnych w państwa imigracyjne. Trend ten został dodatkowo spotęgowany czynnikami zewnętrznymi, w tym głównie wybuchem pełnoskalowej wojny rosyjsko-ukraińskiej i falą uchodźstwa, jaką ona wygenerowała. W przypadku Polski liczba mieszkających na jej obszarze cudzoziemców, choć trudna do precyzyjnego oszacowania, wynosi od ok. 2,5 mln² do nawet 4 mln³ osób. Zdecydowaną większość z nich stanowią obywatele Ukrainy, następnie Białorusi, ale w ostatnich latach rośnie migracja także z Mołdawii czy Gruzji. Funkcjonowanie w Polsce, ale i szerzej na obszarze państw EŚW dużej grupy migrantów pochodzącej z przestrzeni postradzieckiej daje Rosji i Białorusi możliwość użycia jej jako aktywu w ramach działań kognitywnych.

Jest to trend, który przybrał na sile w ostatnich latach. Przeciwdziałanie się takim działaniom utrudnia m.in. liberalizacja kontroli granicznej, wynikająca np. z ekstraordynaryjnej procedury wjazdowej związanej z początkową fazą wielkoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę, oraz funkcjonowania strefy Schengen. Nie bez wpływu są także nowe formy zatrudnienia. Jest to wykorzystywane do lokowania w Polsce rosyjskich i białoruskich aktywów lub inspirowania podatnych na wpływ osób do konkretnych działań.

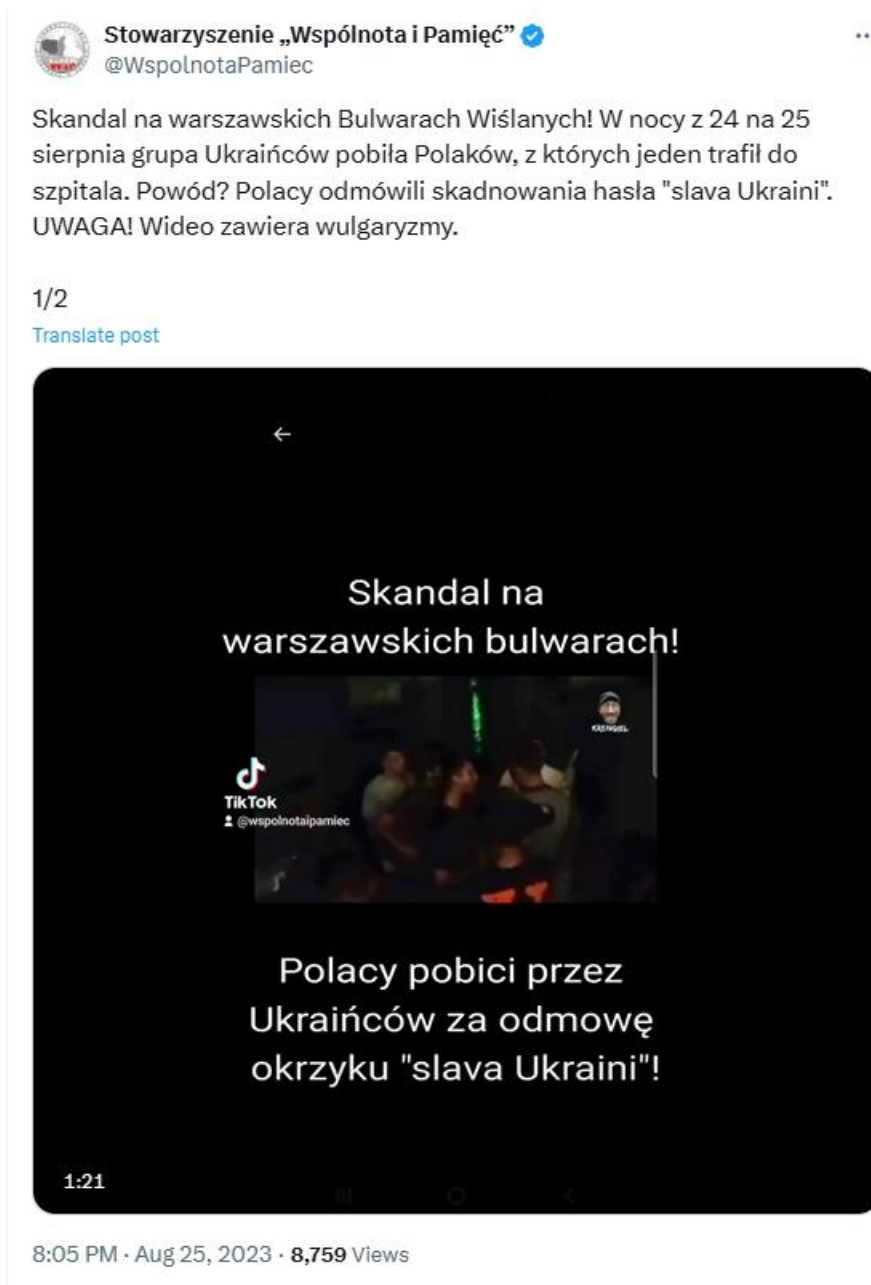
¹ Działania kognitywne to aktywności mające wpłynąć na percepcję i zdolności poznawcze grupy docelowej, tak aby doprowadzić do pożądanej reakcji. Mogą one być prowadzone zarówno wobec całego społeczeństwa, jak i wobec jedynie określonej jego grupy. Polegają na długotrwałym obniżaniu zdolności percepcji, krytycznego myślenia, procesów poznawczych i analizy przy użyciu rozmaitych metod informacyjnych. Odpowiednio przedstawiona informacja staje się w tym modelu narzędziem „walki o ludzkie umysły”. Działania te są jednak nadal podporządkowane celom strategicznym.

² <https://pie.net.pl/co-trzeci-polak-zawyza-liczbe-cudzoziemcow-w-polsce/>

³ <https://wei.org.pl/wp-content/uploads/2023/09/Migracje-niewykorzystana-na-razie-szansa-Polski-raport.pdf>

Modus operandi wobec ludności z obszaru postradzieckiego. Rosyjskie służby kontaktują się z ludnością z obszaru postradzieckiego najczęściej przez popularne w rosyjskojęzycznej przestrzeni media społecznościowe (m.in. VKontakte czy Telegram) – gdzie często poszukuje ona zarobku – ale również przez kontakty osobiste. Istotnym z perspektywy Rosji zasobem jest w tym kontekście powszechność języka rosyjskiego. Osobom takim zleca się proste prace zarobkowe, a po nawiązaniu głębszych relacji – rozmaite akcje sabotażowe. Zapłata za nie często dokonywana jest w kryptowalutach, co umożliwia zakamufłowanie działań i samego inspiratora, ale przede wszystkim zlecenie ich w całości w przestrzeni internetowej bez konieczności bezpośredniego kontaktu. W bardziej zaawansowanej formie tworzone są również siatki sabotażystów. Dokonywane akty sabotażu służą do kreowania na ich podstawie informacji, a następnie jej kolportowania, mogą „dowodzić” słuszności konkretnych tez, są też materiałem do kreowania narracji wpływającej na zdolności poznawcze społeczeństwa/grupy docelowej zgodnie z celami Rosji.

Studium przypadku. W ostatnich latach w Polsce miało miejsce szereg działań tego typu. Przykładowo w sierpniu 2023 r. na bulwarach wiślanych w Warszawie doszło do sytuacji, w której grupa Polaków miała zostać pobita przez osoby nieznanego pochodzenia za odmowę wypowiedzenia słów: „Sława Ukrainie – Herojam sława”. Zarówno samo hasło, jak i pojawiająca się na nagraniu flaga miały sugerować ukraińskie pochodzenie sprawców. Zajście to zostało nagrane, a następnie kolportowane w Internecie przez rozmaite profile, które przypisywały sprawstwo Ukraińcom (zob. rys. 1; rys. 2), mimo informacji przekazanej przez Komendę Stołeczną Policji, że agresorami byli obywatele Gruzji.

Rysunek 1, źródło: <https://x.com/WspolnotaPamiec/status/1695135276014694816>

POBILI POLAKÓW BO NIE KRZYCZELI "SLAVA UKRAINI". ZASKAKUJĄCA REAKCJA POLICJI.

Bądź Na Bieżąco
451 tys. subskrybentów

Subskrybuj

2,5 tys.

Udostępnij

Pobierz

40 506 wyświetleń 26 sie 2023

POBILI POLAKÓW BO NIE KRZYCZELI "SLAVA UKRAINI". ZASKAKUJĄCA REAKCJA POLICJI.

Warszawa, Bulwary wiślane, Slava Ukraini i Ukraińcy... znaczy Gruzini. Bo Ukraińców tam nie było.

Rysunek 2, źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=GY-dbYjTlsg>

W styczniu 2024 r. we Wrocławiu Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego zatrzymała legitymującego się ukraińskim paszportem mężczyznę, który przygotowywał na terenie tego miasta akty sabotażu związane z próbą wzniesienia pożarów w okolicach obiektów infrastruktury krytycznej. W październiku 2024 r. również we Wrocławiu doszło do szeregu aktów wandalizmu dokonanych przez dwóch (oficjalnie niezidentyfikowanych) młodych mężczyzn. Polegały one na nanoszeniu na różne obiekty za pomocą farby w spreju napisów m.in. „Ojciec nasz Bandera”, „Sława UPA” czy malowaniu czerwono-czarnych flag. Dwa takie akty przeprowadzono na obiektach istotnych dla wrażliwości określonych grup społecznych. W ten sposób zdewastowano „Pomnik-mauzoleum pomordowanej ludności polskiej na Kresach Płd.-Wsch. przez OUN i UPA” oraz mural Śląska Wrocław dedykowany Romanowi Zielińskiemu (zob. rys. 3; rys. 4), nieoficjalnemu liderowi środowiska kibicowskiego we Wrocławiu i autorowi publikacji *Jak pokochałem Adolfa Hitlera*. Należy zwrócić uwagę na fakt, że oba obiekty są znacznie od siebie oddalone i nie znajdują się w eksponowanych częściach miasta. Oznacza to, że sprawcy mieli świadomość, jakie obiekty niszczą, lub zostali poinstruowani, aby dokonać dewastacji konkretnych miejsc, tak aby zradykalizować postawy określonych grup społecznych, np. środowisk kibicowskich. Cel ten w pewnym stopniu został osiągnięty (zob. rys. 5).

Rysunek 3

Rysunek 4

Rysunek 5, źródło:

<https://www.facebook.com/WielkiSlask/posts/pfbid0GUsMG5XBxjyUW2uXZjY1HjVs9MPrfjMWuQgjA3q4w7VgX2BVKR41TnP2xYzLzWx4I>

W Polsce ma również miejsce proceder koordynowania przez rosyjskie służby zorganizowanej działalności przestępczej lub lokowania na jej obszarze „profesjonalnych przestępców” celem destabilizowania sytuacji społecznej. W ostatnich latach pojawił się problem z proporcjonalną nadreprezentacją obywateli Gruzji

w statystykach przestępczych⁴, choć trudno jest oszacować, ile z aktów przestępczych to działania inspirowane przez służby rosyjskie.

Wnioski. W oparciu o powyższe rozważania i studium przypadku należy wskazać, że część przebywających w Polsce imigrantów z obszaru postradzieckiego jest obiektem oddziaływania służb rosyjskich, ale zapewne także białoruskich. W ostatnich latach ten precedens się zintensyfikował i stanowi istotne wyzwanie dla bezpieczeństwa państwa. Akcje sabotażowe, takie jak opisywane powyżej, są relatywnie tanie, pozwalają też inspiratorom na uniknięcie odpowiedzialności. Akty różnego typu sabotażu mają na celu wygenerowanie określonych treści (*contentu*), tak by stały się one następnie narzędziem w walce kognitywnej. Jej głównym zadaniem jest wytworzenie wśród polskiego społeczeństwa określonych procesów myślowych, postaw i zachowań, zgodnych z celami Rosji. Mogą to być np. podważanie wiarygodności i zaufania do instytucji państwa bądź podważanie efektywności służb w walce z przestępczością czy w zapewnianiu bezpieczeństwa obywatelom. To z kolei prowadzi do poczucia zagrożenia, rozchwiania struktury społecznej, radykalizacji postaw czy nawoływania do samosądów. Akty sabotażu podsycają napięcia narodowościowe i mają za zadanie obniżyć poparcie dla polityki wsparcia Ukrainy i Ukraińców – w tym kontekście ciągle efektywna pozostaje „kwestia wołyńska”. W skrajnych przypadkach działania mają na celu zastraszenie określonej grupy społecznej (np. wspierającej ruchy opozycyjne na Białorusi czy w Rosji bądź walczące z dezinformacją, analizujące działania Rosji), aby zaniechała ona swoich działań.

Akty sabotażu są trudne do namierzenia na etapie zlecenia/inspiracji i w związku z tym również trudno jest im zapobiec. Stąd w niektórych przypadkach dużo bardziej efektywna jest walka z ich skutkami w przestrzeni kognitywnej (ludzkich umysłów). Dodatkową trudność powoduje fakt, że niekiedy działania te są jedynie inspirowane przez służby, np. powstają w efekcie innych procesów, takich jak radykalizacja postaw, lub są dokonywane przez tzw. „pożytecznych idiotów”.

⁴ <https://www.rp.pl/przestepczosc/art39915151-gruzini-popelniaja-najwiecej-przestepstw-ze-wszystkich-obcokrajowcow-w-polsce>